

İnci

Flora

SÖZ SANATLARI 3

❑ Terdit (Şaşırtma, Beklenmezlik)

➤ Sözü, okuyucunun hiç beklemediği bir biçimde bitirerek onu şaşırtma sanatına denir.

- Mesele şu ki
Bursa eyi, Bursa güzel
Bursa için destanlar yazılır,
Bursa için iğneyle kuyu kazılır;
Fakat yalan.

❑ Tedric (Derecelendirme)

➤ Bir düşünceyi derece derece yükselten veya indiren bir düzen içinde sıralama sanatıdır.

- Geçsin günler, haftalar
Aylar, mevsimler, yıllar
Zaman sanki bir rüzgâr
Ve bir su gibi aksın...
- Evin bana uzak, semtinse yabancı, şehirse düşman

□ İrsal-i Mesel

- Dizelerde bir atasözünü, deymi, ünlü bir özdeyişi bir düşünceyi kuvvetlendirmek için şiirde kullanma sanatıdır.
  - Balık baştan kokar bunu bilmemek
Seyranî gâfilin ahmaklığından
  - Kirpikleri uzundur yârin hayale sığmaz
Meşhur bir meseldir mızrak çuvala sığmaz

□ Leff Ü Neşr

- Genellikle bir dizede en az iki şey söylenip sonraki dizede bunlarla ilgili benzerlik ve karşıtlıkların verilmesidir.
  - Savaşa inat kardeşlik için barışa koşmalı
Kılıç elden düşmeli zeytin dalı kazanmalı
  - Deli eder insanı bu deniz, bu gökyüzü
Göz kırpar yıldızlar, türkü söyler balıklar

□ Cinas

- Yazılışları ve söyleyişleri aynı anlamları ayrı olan sözcüklerin bir arada kullanılmasıdır.
  - Bir güzel şûha dedim iki gözün sürmelidir
Dedi vallahi seni Hind'e kadar sürmelidir
  - Her nefeste işledim ben bir günah
Bir günah için demedim bir gün ah

□ Rücu (Geri Dönme)

- Söylenilen sözden vazgeçmiş gibi görünüp daha etkili bir söz söyleme sanatıdır.
  - Topladım kendime dair ne varsa kalbinde
yolculuk vakti
Bu seni son görüşüm, bu şiirim bir veda
hoşça kal diyeceğim ama hayır
bu gidişim elveda

□ İade

➤ Şiirin her beytinin son sözcüğünü sonraki beytin ilk sözcüğü olarak kullanmaktır.

- Ey güzellik göğünün mâh-ı münevver kameri
Şâd kıl gönlümü gün gibi tulû et seheri

Seherî aşk ile meydâna girip seyr edeyim
Ola ki peyk-i sabâdan ere yârin haberi

Haberi olsa anın cân verdiğime
Bana rahm eyleyüben eyleye idi nazarı

□ İktibas (Alıntı)

➤ Bir sözü olduğu gibi ya da kısaltarak aktarmaktır.

- Sesin çıkmaz, avazın yok
Abdestin yok, namazın yok
Hiçbir yere niyazın yok
"Kul hüvallâhü ahad" sını

- Hilmi elbet sürersin günleri bir yangına
"Ateş kesilir geçse saba gülşenimizden"

□ iştikak

- Aynı kökten türeyen sözcükleri bir arada kullanma sanatıdır
  - Dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler
Bilmez ki giden sevgililer dönmeyecekler

□ Akis

- Bir cümle ya da dize içindeki sözleri ters çevirerek söylemektir
  - Her inişin bir yokuşu, her yokuşun bir inişi vardır.
  - Yemek için yaşamamalı, yaşamak için yemelidir.

□ Tekrir (Yenileme)

- Anlatımı güçlendirmek için bir sözü sık sık tekrar etmektir.
  - Beni bende demen, ben değilim
Bir ben vardır bende, benden öte

❑ Lebdeğmez

- İçinde "b, p, f, m, v" gibi dudak ünsüzleri bulunmayan sözcüklerle yazılan şiirlere denir.
  - Hakikat dersini özden alırsa
Yaratan Tanrı'ya dosttan sayılır

❑ İstifham (Soru Sorma)

- Duygu ve anlatımı güçlendirmek için yanıt beklemeden soru sorma sanatıdır
  - Bana kara diyen dilber
Gözlerin kara değil mi?

❑ Nida

- Şiddetli duyguları, heyecanları coşkunu bir seslenişle anlatmadır.
  - Ey mavi göklerin kızıl ve beyaz süsü !
  - Ey benim sarı tamburam!
  - Sen ne için inilersin?